

OPBOUW

WEEKBLAD TOT OPBOUW VAN HET GEREFORMEERDE LEVEN

uitgave van de gereformeerde persvereniging „opbouw“

De Heere maakt het overblijfsel wakker

Toen maakten zich op de hoofden der vaders van Juda en Benjamin en de priesteren en de Levieten, benevens een iegelijk, wiens geest God verwekte, dat zij optrokken om te bouwen het huis Gods, Die te Jeruzalem woont.

Ezra 1 : 5.

We zagen de vorige maal, dat de HEERE Kores, de koning van Perzië a.h.w. bij de hand heeft genomen en geleid heeft van overwinning tot overwinning. De HEERE bestuurt de wereldmachten. Maar terwille van Jakob! Jesaja 45 : 4.

Want toen Kores Babel had overwonnen, gaf hij een edict uit, dat de Joden mochten terugkeren naar Jeruzalem.

De HEERE verwekte de geest van Kores.

Dat is voor de gelovigen een grote troost, ook vandaag : wat er ook gebeure, 't loopt uit op 't nieuwe Jeruzalem, dat eens zal neerdalen van God uit de hemel. Daartoe moet ook vandaag alles meewerken. Ook het wereldgebeuren van nu.

We mogen ons niet bang maken, maar ons verheugen in de Vader in de hemel : Hij staat aan 't stuur ! Hij regeert door Christus alle ding !

Het edikt van Kores is gegeven.

Maar nu moet de kerk ook optrekken, om Jeruzalem te herbouwen.

Nu moeten de ballingen ook kiezen. Nu moet de kerk ook weerkeren. Weer tot reformatie komen.

En dan moet 't de wederkerenden gaan om de dienst des HEEREN ! Het mag niet zijn en het mag niet gaan om nationale trots : ons volk, onze natie zuiver houden !

Welnu, wie maakten zich op, om naar Jeruzalem te gaan ?

„Allen, wier geest God verwekte“.

Dat is weer dezelfde uitdrukking als bij Kores : de HEERE wekte Kores' geest op, om 't edikt uit te vaardigen, dat de Joden naar Jeruzalem mochten trekken ;

maar de HEERE maakte ook de geest van vele ballingen wakker, de HEERE maakte ook 't overblijfsel wakker.

't Is alles van de HEERE. Ook de reformatie van de kerk. De trouwe God des Verbonds wekte velen op. Zoals een vader zijn kinderen wel eens een stootje geeft, als er wat te zien is : „tôe, nu moeten jullie eens opletten, zie je wel ?“

Zo maakte de HEERE velen wakker, opletend, zodat ze acht namen op 's HEEREN Woord en beloften, zoals Daniël bijvoorbeeld, die merkte „in de boeken“, dat het getal der jaren, van welke het Woord des HEEREN tot de profeet Jeremia geschied was, zeventig jaar was, Daniël 9 : 2.

Reformatie is allereerst dit, dat God zèlf Zijn volk wakker maakt voor Zijn Woord, dat 't overblijfsel weer leest en acht geeft op Gods beloften.

Maar dat niet alleen !

God maakt Zijn volk ook wakker voor de feiten, voor Gods werken. In dit geval : velen gaven nu acht op 't edikt van Kores, dat de kinderen der kerk weer naar Jeruzalem mochten trekken ; daarin zagen ze nu 't werk des HEEREN.

Wie de HEERE vreest, geeft ook acht op de tijden en gelegenheden en koopt de tijd uit, d.i., die benut de gelegenheid.

Wie Gods Woord gelooft, ziet de HEERE ook werken in de geschiedenis.

Wij kennen Hem immers door twee midelen ?

Ten eerste, door de schepping, door de leiding en regering van de gehele wereld ;

Ten tweede, geeft Hij Zichzelf ons nog klaarder en volkomener te kennen door Zijn heilig en Goddelijk Woord (art. 2 Nederl. Geloofsbelijdenis).

Maar zullen we er wel goed acht op geven, dat God Zijn volk wakker maakt ? Wat leert de Schrift ons hier weer duidelijk : de wederkeer van de kerk uit de ballingschap naar Jeruzalem was Gods werk.

Dat deed de HEERE door Zijn Woord en Geest.

Die wederkeer was niet 't werk van Zerubbabel, 't was niet zijn kudde, niet het volk van Zerubbabel.

Maar de HEERE ging Zijn volk voor naar Jeruzalem.

Hij Zelf ging voor Zijn kudde heen als de Herder.

Deze wederkerenden zijn de schapen van Zijn weide.

Zo zegt de Schrift 't ook in Jesaja 40 : 11 : „Hij zal zijn kudde weiden gelijk een herder, Hij zal de lammeren in Zijn armen vergaderen en in Zijn schoot dragen, de zogenden zal Hij zachtens leiden“.

Maar dat was toen niet alleen zo, maar dat is 't altijd weer : elke wederkeer, elke reformatie is van God en geheel van Hem. Hij maakt altijd alle omstandigheden daarvoor klaar in de wereld. Maar Hij maakt ook de mannen daarvoor klaar, wakker voor die wederkeer.

Hier lezen we van de hoofden der vaders van Juda en Benjamin en de priesters en de Levieten, „ieder wiens geest God verwekte“.

Wat heerlijk, dat er „hoofden der vaders“ gevonden worden bij elke reformatie. Voorgangers. We mogen dankbaar zijn met voorgangers. Als we maar bedenken, dat God hen wakker maakte, dan zullen we wel oppassen

UIT DE INHOUD :

<i>De Heere maakt het overblijfsel wakker</i>	C. S.
<i>„Op kerkelijke wijze“</i>	C. V.
<i>Heiliging</i>	H. J. J.
<i>Evangelisatie onder de Roomsden</i>	J. M.
<i>Rouwdienst en Trouwdienst</i>	B. T.
<i>En nu de mens zelf... (II)</i>	G. P.
<i>Kritische krabbels</i>	Frater
<i>Het Boek des levens (I)</i>	H. V.
<i>Elke wijze vrouw bouwt haar huis</i>	H.
<i>Persschouw</i>	
<i>Van hier en ginds</i>	
<i>Kerknieuws</i>	

hen te vereren als onmisbare leiders. Ook de voorgangers zijn maar gewone mensen van vlees en bloed. 't Is geen reformatie „van Calvijn“ of „van de Cock“ of „van Schilder“.

Denkt u maar eens aan de 16e eeuw.

Hoe zuchtte de kerk toen onder de banden van eigenwilligheid.

Wat een macht der hiërarchie ! Eeuwenoud !

Wie moest dat verbreken ? Luther ? Calvijn ?

De HEERE maakte Luther wakker door Zijn Geest en Woord, zodat Luther acht nam op Gods Woord en 't zag : de rechtvaardige zal door zijn geloof leven, Rom. 1 : 17.

De HEERE maakte Calvijn wakker, zodat hij boog voor de majesteit van Gods Woord.

Zó alleen kon Willem van Oranje 't opnemen voor Gods arme verdrukte volk in deze landen, omdat de HEERE hem daartoe verwekte.

Zó kon de Cock alles laten varen, om alleen maar gehoorzaam te zijn en zo maakte God ook Schilder dapper.

't Gaat niet om mensen bij de wederkeer. Of om rechtvaardigheids-gevoel.

Wie zo weergekeerd is, zal gauw teleurgesteld zijn en de „aardigheid“ er af krijgen en misschien wel terug-gaan.

'k Heb wel mensen gekend, die vlak na de vrijmaking „voor Schilder“ door vuur en water zouden gaan. Maar ze zijn al weer terug-gekeerd !

Velen bleven achter, omdat ze op allerlei dingen zagen, maar niet op de HEERE en Zijn Woord.

Misschien denkt er wel een bij 't lezen van deze „meditatie“ : „och dat weten we allang !“

Wel, laten we er dan maar naar doen. En niet roemen in mensen. Maar alleen roemen in de HEERE en Zijn Woord.

Dat moet 't altijd weer zijn bij elke reformatie :

Ik roem in God, ik prijs 't onfeilbaar Wóórd.

C. STAM.

„Op kerkelijke wijze”

In onze kerkenordening staat een belangrijke uitspraak waar, naar ik meen, veel te weinig aan gedacht en naar geleefd wordt.

Ik bedoel iets, dat in art. 30 van de K.O. is te vinden. In dat artikel leest men o.a.: In deze samenkomsten (de vier kerkelijke samenkomsten: kerkeraad, classis, partic. en generale synode) zullen geen andere dan kerkelijke zaken en dezelve op kerkelijke wijze verhandeld worden.

De uitspraak, welke ik op het oog heb is deze, dat in genoemde samenkomsten de zaken, die daar aan de orde komen op **kerkelijke wijze** verhandeld zullen worden.

De regel, welke in deze woorden geformuleerd is is van geweldige betekenis. Men kan zeggen, dat het al of niet naleven daarvan beslist over de zuiverheid, ja zelfs over de **christelijkheid** van de kerkelijke vergaderingen!

Wat betekenen deze woorden?

Men kan enig besef krijgen omtrent wat ze bedoelen, als men op enkele tegenstellingen daarvan let.

Ik zal er enkele noemen.

Een kerkelijke vergadering kan b.v. **dictatoriaal** optreden. Dat wil zeggen: zo'n vergadering wordt dan een samenkomst van kerkelijke „leiders”, die hun zin „doorzetten”. En daarbij — voor zover zij classes en synoden zijn — zich zelfs niet ontzien de **zelfstandigheid** der plaatselijke kerken te schenden en hun optreden met geweld en dreiging kracht bij te zetten.

Een kerkelijke vergadering kan ook als **overheid** optreden. Dan is ze niet zo ruw en lomp als een dictatorial. Maar ze handelt toch in de, misschien niet erkende, maar desniettemaanstaande toch feitelijke overtuiging, dat de mensen en de kerken over welke ze gaat, haar moeten „gehoorzamen”. Als een kerkelijke vergadering ontaardt in een overheidsinstantie hoort men veel spreken over het „gezag” van het ambt, de „macht” van de meerdere vergaderingen enz.

Een kerkelijke vergadering kan ook optreden als **rechtbank**. Ze wordt dan een juridisch lichaam. Er komen dan „verhoren”. En men is bezig met „gevallen” en „delicten”. Men wil „het recht” handhaven! Geweldige dossiers, het resultaat van onderzoeken waarop rechercheurs jaloers zouden zijn, worden aangelegd. En men tracht tot een resultaat te komen, dat in echt juridische stijl wordt geformuleerd in een voor gewone mensen onverstanebare reeks kennismeningen, constatering, overwegingen, uitspraken, besluiten, enz. enz.

Een kerkelijke vergadering kan ook de allures aannemen van een **wetenschappelijke** samenkomst. Ze behandelt dan de zaken naar wetenschappelijke methode, althans probeert dat te doen; hanteert wetenschappelijke argumenten en tracht te komen tot wetenschappelijke conclusies. Men vergeet dan wat Bogerman reeds op de dordtse synode zo duidelijk uitsprak, dit nl. dat een synode niet scholastiek (scholastic) of academisch (academic) maar (let op de tegenstelling!) **kerkelijk** (ecclesiastice) spreken moet.

Al dit gedoe nu is zonder meer bederf van de kerk. Een vergadering, die op één van de genoemde wijzen handelt, wordt een karikatuur zowel van een kerkelijke vergadering als van dat waarop zij gaat lijken!

Wat is nu het specifieke van het „op kerkelijke wijze verhandelen” van de kerkelijke zaken?

Dat is in de eerste plaats dit dat men in waarheid en oprechtheid, alléén en uitsluitend, en dat bij de behandeling van alle zaken, naar de Schrift spreekt, overweegt, oordeelt, besluit. Iedere kerkelijke vergadering moet er om worstelen dat steeds, en door ieder, en ten aanzien van alle zaken, naar het woord Gods, of beter gezegd: naar de sprekende Here wordt geluisterd.

Hoe gereformeerder een kerkelijke vergadering is des te minder hoor je een kerkerode noemen! Dit geeft alleen een bepaald kader aan waarbinnen men zich kan en moet uitsloven om in alle kerkelijke zaken alléén naar Gods Woord te handelen. Een goede kerke-

lijke vergadering is een vergadering, waarin alle leden blijmoedig, eendrachtig, onzelfzuchtig, ootmoedig en bescheiden zoeken naar wat de wil des HEREN is ten aanzien van elke zaak of persoon over welke men spreken en beslissen moet.

De dordtse synode gaf daarin een schoon voorbeeld. Ze had de remonstranten best kunnen veroordelen „op grond van belijdenis en kerkerode”. Dat zou volkomen correct zijn geweest. Want ze waren met beide grondig in strijd gekomen. Maar daar dacht ze niet aan! Ze liet haar leden namelijk deze belofte afleggen: „Ick belove voor God, dien ick geloove ende eere hier tegenwoordich, ende een doorgronder der nieren ende der herten te zijn, dat ick in dese Synodale handeling... niet eenighe menschelijke schriften: **maer Godes Woort alleen**, voor eenen sekeren ende ongetwijfelden regel des geloofs sal houden ende gebruycken.”

Wanneer men nu hoort dat op een kerkelijke vergadering alle zaken op kerkelijke wijze, en dus uitsluitend en alleen naar Gods Woord verhandeld mogen worden, moet men deze woorden niet verschralen.

Men vat die namelijk dikwijls alleen zo op, dat het op die vergaderingen alleen daarom moet gaan uit te voeren wat naar de Schrift „de waarheid” en „het recht” is in een bepaalde zaak.

Uiteraard móet men dat ook doen. Maar daarmee is nog lang niet alles, zelfs niet eens het belangrijkste gezegd.

God zegt ons namelijk in zijn woord ook, en met geweldige ernst en nadruk, **op welke wijze, in welke houding** we ook en vooral op kerkelijke vergaderingen bezig moeten zijn.

Ik noem enkele Schriftplaatsen welke daarover spreken.

Gal. 5 : 19v.: Het is duidelijk wat de werken van het vlees zijn: ...veten, twist, afgunst, uitbarstingen van toorn, zelfzucht, tweedracht, partijschappen, nijd... wie dergelijke dingen bedrijven zullen het Koninkrijk Gods niet beërven. Maar de vrucht van de Geest is liefde, blijdschap, vrede, lankmoedigheid, vriendelijkheid, goedheid, trouw, zachtmoedigheid, zelfbeheersing.

Ef. 4 : 31, 32 : Alle bitterheid, gramschap, getier en gevloek worde uit uw midden gebannen, evenals alle kwaadaardigheid. Maar weest jegens elkander vriendelijk, barmhartig, elkander vergevend, zoals God in Christus u vergeving geschonken heeft.

Jak. 3 : 13 : Bittere naijver en zelfzucht in het hart hebben en zich beroemen, dat is niet de wijsheid die van boven is, maar dat is aards, ongeestelijk, duivels; want waar naijver en zelfzucht heerst daar is wanorde, en allerlei kwade praktijk. Maar de wijsheid van boven is vooreerst rein, vervolgens vreedzaam, vriendelijk, gezeggelijk, vol van ontferming en goede vruchten, onpartijdig en ongeveinsd.

Er zouden nog veel meer dergelijke woorden Gods genoemd kunnen worden.

De bijbel is er vol van.

En zie, het komt er nu vooral op kerkelijke samenkomsten op aan ten volle naar deze woorden te leven! Dan pas wordt daar „op kerkelijke wijze” gehandeld. Een kerkelijke samenkomst moet een toonbeeld zijn van onderlinge liefde en van liefde voor de overtreder. Daar moeten geduld, zachtmoedigheid, lankmoedigheid, barmhartigheid, vriendelijkheid, vergevingsgezindheid heerlijk openbaar worden en alle besprekingen en beslissingen volstrekt beheersen. Nergens meer dan daar moet men twist, afgunst, zelfzucht, eerzucht, heerszucht, nijd, tweedracht en partijschap haten als de pest, omdat het eigen werken des duivels zijn!

Laten we het goed weten: als de leden van een kerkelijke vergadering niet waarachtig naar deze woorden leven, dan is hun vergadering een synagoge van de satan, ook al worden belijdenis en kerkerode daar nog zo plechtig bezworen en krachtig „gehandhaafd”.

Hoe is het met onze kerkelijke vergaderingen in dit opzicht?

Ik sprak eens een broeder, die me vertelde, dat hij veertig jaar ouderling was geweest.

Redactieleden:

Dr. J. BOSCH, P. GROEN, Prof. Dr.
H. J. JAGER, Prof. C. VEENHOF

Adres van Redactie:

H. J. Jager, Jan v. Arkelstr. 7, Kampen

Medewerkers:

Ds. D. van Dijk, Groningen
Drs W. K. van Dijk, Groningen
P. A. Hekstra, Rotterdam
Dr. D. Holwerda, Groningen
Drs J. F. J. Lamet, Eindhoven
Ds. J. Meester, Amsterdam-Z.
Mr. Dr. J. Meulink, Enschede
D. W. L. Milo, Nunspeet
Drs. G. Puchinger, Utrecht
Drs. H. R. Rookmaaker, Amsterdam-Z.
Ir. J. Stellingwerf, Eindhoven
Ds. B. Telder, Breda
Ds. C. Vonk, Schiedam
Ds. D. K. Wielenga JDzn, Rotterdam

Dertig jaar vóór en tien jaar ná de vrijmaking. Maar met bewogen stem zei hij er bij, dat hij in die laatste tien jaar op de kerkelijke vergaderingen, welke hij had meege maakt meer twist, wantrouwen, bitterheid, nijd, onverzoenlijkheid, koppigheid en hardnekkigheid had meegemaakt dan in al die vorige dertig jaren.

Indien dit waar is, dan betekent dat een vonnis over deze vergaderingen zo vernietigend dat het maken van een verkeerde leeruitspraak daarbij vergeleken een kleinigheid is!

Indien alle kerkelijke vergaderingen voor de geciteerde woorden gebeeft hadden, zouden dan zovele conflicten in onze kerken zijn ontstaan en zulke exorbitante afmetingen hebben kunnen aannemen?

Zijn kerkelijke vergaderingen niet dikwijls ongeestelijk, hard, koud, het tegenbeeld van die wonderlijke gemeenschap des Geestes die het samenkomen met broeders tot pure vreugde maken kan?

Ja, we moeten het elkaar maar steeds met alle ernst voorhouden, dat wanneer op kerkelijke vergaderingen de zaken niet op de genoemde „kerkelijke wijze” verhandeld worden, de duivel op de voorzittersstoel komt zitten, omdat de Geest wordt bedroefd en weg gaat en Christus van ons wijkt.

C. V.

Heiliging

In aansluiting aan het artikel van de vorige week wil ik iets zeggen over bovenstaand onderwerp. Met **heiliging** bedoel ik niets anders, dan wat de ouderen onder ons bekend is als **heiligmaking**. Dit laatste woord wordt in de Statenvertaling gebruikt, terwijl de Nieuwe Vertaling (althans in de nieuwste uitgave) het woord heiliging gebruikt. Met beide woorden wordt dezelfde zaak bedoeld: de bevrijding van de besmetting der zonde en de toewijding van het leven aan de HERE.

Over het algemeen hebben we meer met rechtvaardiging dan met heiliging op. En in de prediking komt dunkt mij de rechtvaardiging meer ter sprake dan de heiliging. En als ik me niet vergis vindt de gemeente dat ook wel goed. De heiligmaking of heiliging is wel eens genoemd het vergeten hoofdstuk van de Kerk. Het ligt wel voor de hand, dat we liever van rechtvaardiging horen dan van heiliging. Onder rechtvaardiging verstaan we immers dit, dat God ons uit louter genade, om Christus' wil vrijspreekt van schuld en straf en recht geeft op het eeuwige leven. Dat is vertroostend en rust gevend. Als God vóór ons is, wie zal dan tégen ons zijn? God is het die rechtvaardigt, wie is het die verdoemt? Maar als we het woord heiliging horen, dan komt onwillekeurig de gedachte op: Wat ontbreekt er ontzaggelijk veel aan de heiliging des levens. Wat is er een onheiligheid en gebrek in ons leven. Als we dat woord heiliging ernstig nemen worden we bepaald bij onze verdorvenheid en zwakheid en onreinheid. Daarom horen we dunkt mij liever van rechtvaardiging dan van heiliging.

Nu berust dit ten dele op misverstand van onze kant. Wij denken bij heiliging vaak in de eerste plaats aan een ták, die wij hebben te vervullen. De gedachte leeft vrij sterk in de gemeente, dat Gód rechtvaardigt, maar dat wij zélf ons moeten heiligen. God spreekt ons vrij van schuld en straf en zo hebben we vrede met God. En nu is aan óns de opdracht om in een levenslange strijd ons hart en leven te heiligen. Zó is de voorstelling bij velen in de kerk.

Gelukkig is deze voorstelling van zaken niet naar de Schriften. Wat zou er van terecht komen als wij zelf op eigen houtje ons hart en leven moesten zuiveren? We zijn immers zó zwak, dat we geen ogenblik staande kunnen blijven onder de aanvallen van de duivel en de verleiding van de wereld. En we zouden geen ogenblik meer „echt rust” kunnen hebben als we in het woord: „Weest heilig, want Ik ben heilig”, alleen maar een eis hoorden, waarmee wij moesten trachten klaar te komen met inspanning van onze eigen krachten.

De Schrift leert ons, dat niet alleen de rechtvaardiging, maar ook de heiliging een gave en een werk Gods is. De Heilige God heiligt ons hart en leven. En Jezus Christus, de Heilige Zoon van God, is onze heiliging. En door de Heilige Geest, de Geest van Jezus Christus, worden we geheiligd.

Dat we de heiliging niet in ons zelf hebben te zoeken leert ons de Heilige Doop. Ons Doopsformulier zegt immers, dat we door de Doop vermaand worden, „een mishagen aan ons zelf te hebben, ons voor God te verootmoedigen en onze reinigmaking buiten onszelf te zoeken”. Maar de Doop zegt ons niet alleen, dat we de heiliging niet in ons zelf hebben te zoeken, maar ook positief waar we haar dan wel hebben te zoeken. Namelijk in Jezus Christus, de Zoon van God en in de Heilige Geest. Immers: „Als wij gedoopt worden in de naam des Heiligen Geestes, zo verzekert ons de Heilige Geest door dit heilig Sacrament, dat Hij in ons wonen en ons tot lidmaten van Christus heiligen wil, ons toeëigenende hetgeen wij in Christus hebben, namelijk de afwassing onzer zonden en de dagelijkse vernieuwing onzes levens, totdat wij eindelijk onder de gemeente der uitverkorenen in het eeuwige leven onbevlekt zullen gesteld worden”. In Christus hebben we niet alleen vergeving der zonden, maar ook vernieuwing des levens; dus niet alleen rechtvaardiging, maar ook heiliging; niet alleen vrijspraak van de schuld, maar ook bevrijding van de smet der zonde.

Zo leert het ons ook de Schrift. In Joh. 17 : 19 zegt de Here Jezus: „Ik heilig Mijzelf voor hen, opdat ook zij geheiligd mogen zijn in waarheid”. Christus is niet alleen voor zijn volk gestorven, maar Hij heeft ook heilig voor zijn volk geleefd, zich geheel en al aan God toegewijd voor ons. Opdat ook wij in en door Hem ons zouden toewijden aan de heilige God.

Ik denk verder aan I Cor. 1 : 30: „Maar uit Hem zijt gij in Christus Jezus, die ons geworden is wijsheid van God, en rechtvaardigheid en heiligmaking en verlossing”. Uit God is ons bestaan, aan Hem hebben wij ons leven te danken. En dat leven hebben we in Christus. In Hem, door het geloof in Hem, zijn we wijs en rechtvaardig en heilig en verlost.

Dat we onze heiliging hebben in Christus, door de Heilige Geest, leert ons ook I Cor. 6 : 11: „Maar gij zijt afgewassen, maar gij zijt geheiligd, maar gij zijt gerechtvaardigd in de naam des Heren Jezus en door de Geest onzes Gods”. God belooft en geeft ons door het evangelie niet alleen vrijspraak van zonden, maar ook vernieuwing van ons leven, heiligmaking van heel ons bestaan, afsterfing van de oude mens en opstanding van de nieuwe mens.

Ook van de heiliging geldt het dus: God geeft ze, in Christus hebben we haar, door de Heilige Geest wordt ze ons geschonken, door het geloof worden we haar deelachtig. Het Evangelie roept ons toe: verwacht de heiliging niet van u zelf, maar van God; zie niet op eigen kracht, maar op de kracht van Christus; steun niet op eigen wil, ook niet op uw geheiligde wil, maar steun op de Heilige Geest, die u is gegeven.

Als we het zo zien — en zo is het naar de Schriften — dan luisteren we met even veel blijdschap naar de prediking van de recht-

vaardiging, als van de heiliging. Want ze vallen samen in de prediking van Christus. Calvijn heeft ergens geschreven: wie rechtvaardiging en heiliging vaneen scheurt, scheurt om zo te zeggen Christus uiteen. In Hem hebben we rechtvaardiging en heiliging. In Hem zijn we vrij van schuld en verlost van de heerschappij van de duivel. In Hem hebben we vergeving der zonden en een nieuw leven.

Als we zo door het geloof verstaan, dat we onze heiliging in Christus hebben, worden we verlost van een krampachtig, angstig jagen naar heiliging, alsof wij daardoor de hemel nog zouden moeten verdienen.

Zo worden we ook voor vertwijfeling bewaard als we nog telkens struikelen en merken, dat we in ons zelf nog ellendige, onheilige mensen zijn. Dat doet ons wel verdriet, als het goed met ons staat en het brengt wel verootmoediging. Maar het maakt ons niet radeloos en brengt ons niet tot wanhoop. Het doet ons ook niet twijfelen aan de uiteindelijke overwinning. Zo dikwijls als we gelovig zien op de heiligheid van Christus en de kracht van zijn Heilige Geest weten we, dat Hij ons zal maken tot super-overwinnaars. De duivel mag nog zo machtig zijn en de wereld nog zo verleidelijk en ons vlees nog zo verdorven, de Heilige Geest is machtiger dan duizend duivels. In dat geloof staan we op na elke val en komen weer op de been na elke struikeling. Door de kracht van Hem, die alle macht heeft in hemel en op aarde.

Dat alles wil echter niet zeggen, dat wij geen **opdracht tot heiliging** hebben. Er is geen enkele gave Gods, die ons zonder opdracht laat. Elke gave Gods is tevens ópgave voor Gods volk.

We zijn in Christus geheiligd. Daarom zullen we heilig leven.

Onze oude mens is met Christus gestorven en begraven. Daarom zullen we als nieuwe mensen leven.

Zó staat het in Rom. 6 : 4: „Wij zijn dan met Hem begraven door de doop in de dood, opdat gelijkwijs Christus uit de doden opgewekt is tot de heerlijkheid des Vaders, alsoo ook wij in nieuwigheid des levens wandelen zouden”. Wanneer de apostel Paulus in Rom. 6 eerst heeft uiteengezet wat wij in Christus hebben, volgt er een krachtige vermaning. In v. 11 vat hij samen wat we in Christus hebben: „Zo moet het ook voor u vaststaan, dat gij wél dood zijt voor de zonde, maar levend voor God in Christus Jezus”.

Maar direkt daarop laat hij volgen: „Laat dan de zonde niet langer als koning heersen... stelt uw leden niet langer als wapenen der ongerechtigheid... stelt u ten dienste van God... stelt uw leden als wapenen der gerechtigheid... stelt uw leden ten dienste van de gerechtigheid tot heiliging”.

We lezen nogal eens, dat we innerlijk geheiligd moeten worden. Ik ontken het niet, Ons hart is van nature boos en schuldig en onheilig. Geheiligd is het en wordt het in Christus. Maar onze leden zijn evenzeer geheiligd. We moeten geen tegenstelling maken tussen innerlijk en uiterlijk of uitwendig. Onze mond en onze hand en onze voet, ja ál onze leden of ledematen, zijn in Christus geheiligd en moeten daarom niet in dienst van de onheiligheid gesteld worden, maar in dienst van de Heilige God. Dat bedoelde de Here Jezus ook, toen Hij sprak van het afkappen van de hand en het uittrekken van het oog, als ze ons tot zonde wilden verleiden. Héél ons leven, uitwendig en inwendig, naar lichaam en ziel, met ons hart en alle wegen, die daaruit voortkomen, zullen we toewijden aan de HERE.

Daarnaar zullen we jagen. Niet twijfelend noch vertwijfelend, maar vertrouwend op Christus en Zijn Heilige Geest. Niet krampachtig, alsof we zo de hemel nog moeten bestormen en veroveren. Maar wel om Gode dankbaarheid te bewijzen en opdat Hij door ons **geprezen worde**.

We moeten niet maar over heiliging praten, maar ze betrachten. Er niet maar over denken, maar heilig leven. Er geen probleem van maken, maar er naar jagen. Zoals we lezen in Hebr. 12 : 14: „Jaagt de vrede na met allen, en de heiligmaking, zonder welke niemand de Here zien zal”.

Toen ik bezig was voor dit artikel las ik het volgende: De veteranen van Karel XII, koning van Zweden, werden Karolingers genoemd. Ze hadden de aard van hun koning, ze waren door hem gevormd, hadden dezelfde moed als hij, waren met en door hem onversaagde vechtjassen.

In Zweden wordt 200 jaar later een vereniging van Karolingers opgericht. Leden zijn: letterkundigen, zakenlui en andere lieden. Ze studeren en houden inleidingen over Karel XII en organiseren herdenkingssamenkomsten, waar geestdriftige redevoeringen worden gehouden. Maar dan gaat men naar huis en is weer letterkundige of koopman of rentenier.

Ge voelt wel: die laatste „Karolingers” zijn de echte niet. Die veteranen, dát zijn de echte. De laatsten wéten heel wat over Karel en zijn enthousiast in hun spreken. Maar ze strijden niet met hem, hebben zijn geest en aard niet, kénnen hem niet. Van de veteranen geldt dit alles wel.

Zou dat verschil er ook niet zijn tussen christenen en christenen? Er zijn christenen, die kunnen praten over Christus, ze weten heel wat van Christus, hebben zijn woorden in hun geheugen en hun mond. Maar als dat alles is, dan zijn ze geen echte christenen. Daarom wordt gij een christen genaamd? Ik hoop, dat we allen het antwoord uit Zondag 12 van buiten kennen. Maar nog meer is te hopen, dat ons leven met dit antwoord klopt: „Omdat ik door het geloof een lidmaat van Christus en alsoo zijn zalving deelachtig ben, opdat ik zijn naam belijde en mijzelf tot een levend dankoffer Hem offere, en met een vrije en goede consciëntie in dit leven tegen de zonde en de duivel strijde, en hiernamaals in eeuwigheid met Hem over alle schepselen regere”.

We horen nare dingen van christenen. Van voorgangers, die voorbeelden voor de kudde moeten zijn. Van een dienaar van Christus, die er met een andere vrouw vandoor gaat; van een penningmeester, die uit de kas steelt; van een dienaar der kroon, die fraude pleegt.

Zullen we stenen werpen? Zijn wij beter? Zijn we zo zeker, dat wij in gelijke omstandigheden en verleidingen het er beter hadden afgebracht? Of zullen we ootmoedig God danken, dat Hij ons daarvoor bewaarde? En God om genade bidden voor hen, die vielen? Dit laatste wil de HERE. En voorts: „Gij lieden zijt nu rein om het woord, dat Ik tot u gesproken heb. Blijft in Mij, en Ik in u. Gelijkwijs de rank geen vrucht kan dragen van zichzelf, zo zij niet in de wijnstok blijft, alsoo ook gij niet, zo gij in Mij niet blijft”.

Hoe blijven we bewaard? Door in Christus te blijven. Door dicht bij Hem te leven. Door gelovig en biddend ons aan Hem vast te klemmen. Hij is zo getrouw als sterk. Hij zal Zijn werk voor ons volenden.

Maar wat óns, onze natuur betreft, zijn we echtbrekers en dieven en moordenaars.

H. J. JAGER.

**Geeft aan vrienden en kennissen „Opbouw” ter inzage.
Zij zullen zich wellicht dan óók als abonné opgeven!**

Evangelisatie onder Roomsen¹⁾

Toen ik mij zette tot overweging van dit onderwerp, bleek mij, dat dit niet de eerste maal is dat in onze kerken over deze zaak wordt gerefereerd. Reeds in 1890 publiceerde prof. L. Lindeboom zijn nog altijd actuele brochure over dit onderwerp onder de titel: „De roeping der Gereformeerde Kerk tegenover het hedendaags „Roomsch-Katholicisme”. Hij vangt deze brochure aan met de opmerkelijke zin: „Dat de Geref. Kerk eene roeping heeft tegenover Rome, zal wel geen enkel gereformeerde mensch ontkennen; maar van het besef dier roeping blijkt niet veel”.²⁾

Daarna is dit onderwerp weer opzettelijk aan de orde geweest op het Eerste congres voor Gereformeerde Evangelisatie te Amsterdam gehouden in 1913. Daar heeft ds L. G. Goris in een der sectie-vergaderingen gesproken over de „Arbeid onder de Roomsen”. Het congres heeft naar aanleiding van deze bespreking de volgende conclusies genomen inzake de evangelisatie-arbeid onder de roomsen: 1. dat deze arbeid kerkelijke organisatie behoeft, 2. dat zij in uitsluitend roomse streken alleen vruchtbaar is in verband met de verzorging der verstrooiden, en 3. dat daartoe doelmatige voorbereiding nodig is.³⁾

Op ditzelfde congres komt enig verschil van inzicht aan het licht in verband met de vraag hoe de roomsen gezien moeten worden. Of ze als voorwerpen van evangelisatie gezien moeten worden of niet. Dr H. Bavinck, die op dit congres een referaat heeft gehouden over het begrip en de noodzakelijkheid van de evangelisatie, heeft daarin onder anderen gezegd, dat „alle kerkelijk chauvinisme der evangelisatie vreemd” behoorde te zijn. En „object van haar arbeid zijn in het algemeen niet degenen, die met bewustzijn en wil tot een andere kerk behoren, en door deze geestelijk verzorgd worden, maar zijn allen, die door de kerken tal van jaren verwaarloosd en aan eigen lot worden overgelaten”. Toen daaruit de vraag voortkwam bij de discussie, hoe de roomsen moesten worden beschouwd, antwoordde Bavinck: „De roomsen vormen een eigen categorie. We erkennen de pluriformiteit der kerk in historische zin. Wij moeten ten aanzien van de Roomse Kerk, haar historisch recht aanvaarden. Natuurlijk niet haar dwalingen. Onze roeping tegenover de Roomse Kerk is: niet onderhands zieltjes winnen, maar het Evangelie brengen aan verdwaalden, tot welke kerk zij ook behoren”.⁴⁾ Prof. dr T. Hoekstra stond op het standpunt dat de „roomsen wel degelijk object van evangelisatie zijn, omdat de kennis van Gods Woord

zeer verbasterd is”. En ds Warner van Brussel meende, dat de arbeid onder de roomsen „als mensen, die vervreemd zijn van Gods Woord, wel valt onder het begrip evangelisatie, maar dat de roomse toch in andere zin object is, dan een ongelovige en dat de methode daarom ook anders moet zijn”.⁵⁾

„Over het karakter van het werk onder de roomsen werd allesbehalve gelijk gedacht en eenstemmig gesproken”, zegt ds J. de Vries in het Handboek voor Geref. Evangelisatie.

In het rapport inzake de evangelisatie dat ter generale synode van Utrecht 1923, werd uitgebracht, wordt ook over de roomsen gesproken, en gezegd, dat de roomsen (en de secten) in de eigenlijke zin, die aan het woord „Evangelisatie” „is te hechten”, niet als voorwerpen van die arbeid moeten worden beschouwd. Van evangelisatie onder roomsen, kan naar het oordeel van de commissie, die dit rapport aan de synode aanbood, geen sprake zijn. Dat onder hen moet worden gearbeid, wordt niet bestreden, maar die arbeid draagt een eigen karakter. Eigenlijk zou het beter zijn voor dat werk ook een andere naam te gebruiken. De commissie ziet er echter vanaf een andere naam voor te stellen.

Ds J. de Vries, die in het Handboek voor Gereformeerde Evangelisatie een uitnemend hoofdstuk heeft geplaatst over ons onderwerp, meent, dat de roomsen niet volstrekt vervreemd zijn van Gods Woord maar dat zij wel „vallen binnen de kring van hen, die in meerdere of mindere mate daarvan zijn vervreemd”. „Hun kennis van Gods Woord is voor 't minst een verwaterde kennis en daarom moeten zij, zij het in andere zin dan de ongelovigen, beschouwd worden als voorwerpen van de Evangelisatie”.⁶⁾

Uit dit korte overzicht van referaten en rapporten die onder ons gehouden en uitgebracht zijn, moet u niet concluderen, dat de actie onder ons met betrekking tot de roomsen, zich uitsluitend heeft bepaald tot bezinning over het karakter en de naam van dit werk. Er is gelukkig ook wel wat gedaan.

Op 1 oktober 1937 is te Breda opgericht het evangelisatiebureau „Het Zuiden”. Het bedoelde een centraal bureau te zijn ten behoeve van de arbeid onder Rome. Het werkte nauw samen met de toenmalige deputaten voor de evangelisatie-arbeid in Noordbrabant en Limburg. In 1939 hield ds B. Telder een referaat voor het Congres van het Verband van Evangelisatie-Commissies van Geref. Kerken te Woudschoten over „Onze speciale taak tegenover de Roomsen en hoe deze moet worden vervuld”, waarin hij over het werk van dat bureau vertelt⁷⁾. Hij legt er de nadruk op, dat doelmatige voorbereiding eerste eis is. „Zoals er een speciale voorbereiding geëist wordt voor onze missionaire dienaren des Woords; zoals er een speciale voorbereiding geëist wordt voor de zendingsarbeid onder de Joden, zo is er ook voor de evangeliserende en reformerende arbeid onder de Roomsen een speciale voorbereiding dringend noodzakelijk. We hebben gestudeerde mannen nodig”.

Mannen als ds A. Lauwers te Brussel en ds C. L. A. M. van Puyvelde te Zuilen (vroeger R.K. priester geweest) klagen: jullie kennen de roomse geest niet.

„Daarom wordt de arbeid zo vaak verkeerd aangepakt.

„De gewone predikantsopleiding is niet voldoende.

„Nodig is: grondige bestudering van de Rooms Katholieke geloofsleer, liturgie, kerkelijke gewoonten en gebruiken, inleven in de Roomse mentaliteit”.⁸⁾

Hij voerde het pleit voor speciale dienaren des Woords om leiding te geven aan dit werk. Hierbij kunnen we dankbaar gebruik maken „van bekeerde en onderlegde Rooms Katholieken”. „Wij moeten bidden om bekering van priesters en kloosterlingen”. Met name verwijst hij naar de beide genoemde predikanten, die roomse priesters geweest waren en zegt:

⁵⁾ Handboek voor Geref. Evang. 339/40.

⁶⁾ Handboek enz. 349 Ds J. de Vries in het 15e hoofdstuk; De Roomsen en de Secten.

⁷⁾ B. Telder a.w., blz. 6 v. Ds Telder heeft tot 1944, het jaar van de kerkelijke vrijmaking, de leiding gehad van dat bureau.

⁸⁾ B. Telder, a.w., blz. 6.

jammer dat onze kerken in het Zuiden deze laatste niet beroepen hebben voor het evangelisatiewerk in Noordbrabant en Limburg. Hun artikelen en geschriften bieden een waardevolle steun bij dit werk.

Reeds Lindeboom heeft dit punt van speciale dienaren des Woords voor ogen gehad in 1890. Hij schrijft in zijn genoemde brochure: „Maar 't zij ons vergund de vraag ter overweging te geven of wij niet onze predikers moeten hebben die bepaaldelijk aan de arbeid tegen Rome zich moeten wijden. Om Rome's dwalingen al den volke bloot te leggen, gelijk de Hervormers in hunne dagen en de hagepredikers in ons land. Alsmede om de roomsen te lokken door en tot het Evangelie, waarin alleen is te vinden, wat ook zo menig roomse hart in zijn onrust en vreze vanwege zondebesef zoekt, maar bij priester en altaar niet vindt”.⁹⁾

Tot zover mijn kort overzicht van datgene wat onder ons met betrekking tot het onderwerp dat ons vanmorgen zal bezig houden, is gezegd en gedaan. Na de Vrijmaking van 1944 hebben wij in onze kerken ons niet meer opzettelijk bezig gehouden met deze arbeid. Daarmee wil geenszins gezegd zijn, dat niemand onder ons zich met roomsen heeft bezig gehouden, wanneer die op zijn weg werden gebracht. Maar opzettelijke arbeid met het evangelie onder de roomsen, heeft in de jaren na de Vrijmaking onder ons niet meer plaats gevonden. Opzettelijke bezinning omtrent deze arbeid, bezinning over onze roeping ten aanzien van Rome ook niet. Wij willen ons daarmee vanmorgen bezighouden.

J. MEESTER.

⁹⁾ A.w., blz. 29 Lindeboom schrijft op deze bladzijde o.m. ook dit, dat de moeite van kennisgeving nog altijd verdient: „Mannen zijn er noodig; jong en frisch, helder van hoofd en vlug van lijf en leden, krachtig en sierlijk door kunde en beschaafde manieren, maar bovenal met een warm hart voor God en Zijn Gezalfde; mannen die zelve gelooven en daarom spreken, omdat zij niet kunnen zwijgen; die de bazuin aan den mond zetten, omdat de aanraking hunner lippen door een gloeiende kole des altaars, Jes. 6, 't hun onmogelijk maakt, de zaligmakende liefde Gods te „verhandelen”, alsof zij een dor en droog stel van afgetrokken begrippen hadden af te lezen. Mannen, wier oogen, als bij den wijze, Pred. 2 : 14, zijn „in hun hoofd”, en die hoorende en ziende en opmerkende in het volle mensenleven, den Heere en Zaligmaker uitroepen als den Schoonste aller menschenkinderen, in de paleizen en in de hutten en op alle pleinen der stad. Mannen, menschen Gods, die leidlieden kunnen zijn en officieren in den heiligen oorlog; in alles zelve een opwekkend voorbeeld der geloovigen in ijver en zelfverloochening; in betooning des geestes en der kracht, die de Heere beloofd heeft te verheerlijken in degenen die, zwak in zich zelve, tot deze dingen gansch onbekwaam zich belijden, zich door Zijn Geest laten leiden. Elk bedienaar des Woords heeft in kansel en kerk een niet licht te overschatten zaaiveld en bolwerk en wapen ook tegen Rome”.

Rouwdienst en Trouwdienst

Doop en Avondmaal, openbare geloofsbelijdenis en bevestiging van ambtsdragers, zijn kerkelijke zaken, hebben plaats onder kerkelijke stipulaties, overeenkomstig de daarvoor opgestelde kerkelijke formulieren. Maar huwelijken en begrafenissen zijn familie-aangelegenheden, waarin de kerk wel meeleeft en die ook in de kerkelijke voorbede betrokken worden, maar op zich geen kerkelijk karakter dragen. Daarom is het minder juist als deze niet kerkelijke zaken in publieke samenkomsten van de gemeente gecelebreerd worden.

Wat de begrafenissen betreft, hebben onze kerken dat ook nadrukkelijk uitgesproken. Artikel 65 van de Kerkenordening luidt: „Lijkpredicaties of lijkdiensten zullen niet worden ingesteld”. De Roomse kerk heeft haar kerkelijke begrafenisplechtigheden: zij geeft aan haar doden een „kerkelijke uitvaart”. Men heeft een publieke lijkdienst in de kerk, waarbij de priester over de lijkbaar heen een aanspraak houdt, een gebed voor den dode opzendt en de parochianen een lied ten afscheid zingen.

Onze vaders wilden van zulke rouwdiensten niets weten. Ze moesten zo spoedig mogelijk afgeschafte worden en op plaatsen, waar ze niet waren, mochten ze niet opnieuw

¹⁾ Dit is de titel van een referaat dat schrijver dezes hield over dit onderwerp, op het Congres van het Verband van Evangelisatie-Commissies der Geref. Kerken in Nederland, gehouden op 29, 30 en 31 juli 1957, te Rotterdam in het kerkgebouw aan de Simonstraat. Het hier volgende artikel bevat de tekst van het 1e deel van dit referaat. Het is nu omstreeks „Hervormingsdag”.

²⁾ Uitgave „Filippus” Breukelen, J. den Boer, 2e dr. 1891. Voorin wordt vermeld dat dit boekje in het begin van 1890 verscheen vanwege de „C.G. Commissie voor den arbeid der Inw. Zending in Noord-Brabant”. Op de eerste bladzijde kan men o.a. lezen: „Rome voert de vlag der algemeenheid, met een vreemd woord Katholiciteit genoemd, en maakt aanspraak op alle gedoopten. Reeds daarom moesten aan alle plaatsen, in Nederland en in alle landen, de schildwachten op post, de arbeiders aan het werk, de strijders in 't geweer zijn, tegenover dezen algemeenen, machtigen vijand van het zuivere onvervalschte, van het echte Evangelie en van allen die het belijden en daarnaar leven.”

³⁾ Zie De Handelingen van het Eerste Congres voor Geref. Evangelisatie, 1913. Vgl. Ds B. Telder: „Onze speciale taak tegenover de Roomsen en hoe deze moet worden vervuld”; uitg. van het Evangelisatie-Bureau „Het Zuiden”, Breda, z.j. blz. 1.

⁴⁾ Vgl. Handboek voor Geref. Evangelisatie, onder red. van Dr F. W. Grosheide, Ds T. Hagen, Ds J. Mulder, uitg. J. H. Kok, Kampen z.j., blz. 339. De uitdrukking van Dr H. Bavinck „we erkennen de pluriformiteit der kerk in historische zin”, ontmoette toen, ten aanzien van de roomsen, wel bedenking bij sommigen. Wij voor ons zouden het historisch recht van Rome liever vervangen door „haar feitelijkheid”, al willen we geenszins ontkennen dat de feitelijkheid zekere rechten meebrengt in het historische verloop.

worden ingesteld, om het gevaar van superstitie (bijgeloof) te vermijden. Als regel hebben onze kerken zich daaraan wel gehouden, al wordt ook onder ons, helaas, soms nog het gebruik gevonden, bijvoorbeeld als een voorganger der gemeente gestorven is, om de lijkbaar voor de preekstoel te zetten en een soort rouwdienst in de kerk te houden met toespraken en gebeden. Maar officieel zijn dan toch de rouwdiensten in de kerk veroordeeld.

Zo waakzaam onze vaders zijn geweest ten opzichte van kerkelijke begrafenisplechtigheden, zo toegankelijk waren ze ten opzichte van de kerkelijke huwelijksplechtigheden. Rouwdiensten werden verboden. Maar trouwdiensten zelfs voorgeschreven. Artikel 70 van de Kerkenordening luidt: „Alzo behoorlijk is, dat de huwelijke staat voor Christus' gemeente bevestigd worde, volgens het formulier daarvan zijnde, zullen de kerkeraden daarop toezien”.

Natuurlijk moeten we hier rekening houden met het feit, dat in de eerste eeuwen na de reformatie de overheid de huwelijksluiting geheel aan de kerken overliet. Maar daarin lag nog niet de noodzaak van trouwdiensten. En zeker niet, nadat de overheid sinds 1848 de huwelijksluiting aan zich ge-

trokken heeft, wat ook juist was. Nu mogen zich dan ook onze kerken wel op deze aangelegenheid bezinnen.

Want onze kerken kunnen nu wel een onderscheid maken, maar dan zal dit toch Schriftuurlijk gefundeerd moeten worden. Er is in haar praktijk iets tweeslachtigs: geen kerkelijke „uitvaart” — wel kerkelijke „huwelijksinzegening”; geen rouwdienst — wel trouwdienst; geen lijkpredicatie — wel trouwpreek; geen meedoen met ceremoniën bij de gestorvenen uit vrees voor Roomse superstitie — wel meedoen met ceremoniën bij een bruidspaar (knielen, handoplegging, ringen verwisselen, zegenspreuken), waarbij de Roomse superstitie van het „sacrament”, meer dan we erkennen willen, nawerkt.

Wie de romaniserende tendenzen in protestantse kringen opmerkt en kennis neemt van de liturgische beweging in de Ned. Hervormde kerk en van de onder haar invloed gepleegde kerkelijke ceremoniën, gaat steeds meer beseffen, dat het hier geen onverschillige zaken betreft, en dat we ons ook op Artikel 70 van onze Kerkenordening wel nader mogen bezinnen.

B. TELDER.

En nu de mens zelf.....

Klaas J. Popma: „De zonde van Jan der Kindere”
Uitg. N.V. Zomer & Keuning, 1952
Prijs f 5.40. Nog verkrijgbaar.

II:en wij met hen!

Stel eens dat het mogelijk ware dat alleen de tijden veranderden, maar de mensen in iedere kring de zelfden bleven. Dan hadden wij (slechts) onze houding te veranderen, zoals wij onze houding veranderen jegens een persoon die zich jegens ons anders gedraagt dan vroeger, terwijl wij daarbij toch dezelfde blijven.

Maar ook wij zelve veranderen door de tijden heen, onze instelling is, of wij willen of niet, onderworpen aan invloeden van gebeurtenissen buiten ons. Dit te ontkennen ware even eenzijdig als te menen dat onze gedragingen eigenlijk uitsluitend worden vastgesteld door invloeden buiten ons. Ook de meest aan vaste principia gebonden kring ontkomt niet aan het feit dat mensen met de zelfde beginselen in een volgende generatie over veel anders oordelen dan die van de vorige generatie. Wil een kring niet verschromen en in feite levensmoe worden, dan hebben wij dit verschijnsel te onderkennen, zowel in het verleden als in onze eigen tijd!

Zo is het in dit verband ook niet te ontkennen dat er altijd een orthodoxie is geweest die levend opkwam uit het levende Woord Gods, hetwelk allereerst naar onze totale gezindheid ziet jegens God Zelf, zoals een kind een gezindheid heeft jegens de ouders. Maar er is óók altijd de dreiging of de realiteit geweest van een „orthodoxie”, die weinig anders inhield dan conservatisme, dan instandhouding van het verleden, vaak even redeloos als rationalistisch. Zo staat het ook met de zeden: daar is altijd het religieuze gesprek over de zede geweest, ook over de gereformeerde zede. Maar er is óók altijd geweest het gesprek in de kwade zin des woords over „wat-mag-en-wat-mag-niet?” waarbij vraagstelling en beantwoording vaak van beide zijden was afgesneden van de hartsgesteldheid en gezindheid van de mens zelf.

Ook vandaag is de gereformeerde zede, eigenlijk vooral na 1950 in de pers, in opspraak geraakt! Als in de dagen van Socrates, de Sophisten en de Conservatieven in het oude Athene*) komt alles in beweging onder ons: de verhouding der generaties, de bioscoop, de dans en het toneel, samenwerking met andersdenkenden enz.

Vanuit onze kerken signaleert men binnen de Synodaal-gereformeerde kerken heel gevaarlijke verschijnselen, openlijke uitspraken

*) Men leze vooral het boekje „Socrates” door Prof. Dr. Is. van Dijk, uitgegeven in de Volksuniversiteits-Bibliotheek, bij de Erven F. Bohn te Haarlem, 2e druk, 1942.

die verontrusten, maar.... we hebben de afgelopen jaren, als we ons oor te luisteren hebben gelegd bij eigen jeugd, kunnen ontdekken dat er ook bij ons wat aan de gang komt!

En dat brengt mij tot een opmerking inzake de vraag „hoe verandert de wereld?”

De wereld verandert om ons heen voor een deel door de open problematiek, die wij allemaal kunnen volgen. Wanneer men Prof. Dr. K. Schilder schorst, en het kerkvolk gaat in twee groepen uiteen, onder leiding van elkaar dagelijks bestrijdende leiders; wanneer binnen ieder dier kerkelijke groepen de leiders ook onderling weer moeilijk kunnen samenwerken, dan kan ik dat openlijk constateren. Hier stoot ik op een bovengronds probleem, dat ik kan volgen, waarop ik eventueel kan ingrijpen, dat ik kan bestrijden, dat ik kan pogen te verbeteren, aan de kaak stellen of zelfs verergeren.

Maar er is ook een ondergrondse problematiek! Ik zal noch beweren dat deze belangrijker is dan de z.g. bovengrondse, noch dat deze geen verband houdt met de bovengrondse. Wel, dat het gevaarlijk is wanneer wij deze ondergrondse problematiek niet onderkennen! En wij staan zwak wanneer wij niet verstaan dat deze ondergrondse problematiek heel anders benaderd moet worden dan de bovengrondse! Ook onder de grond spelen zich momenteel binnen en buiten onze kerken veranderingen van groot belang af, en voor die ondergrondse veranderingen heeft men als het ware een heel ander orgaan nodig dan men nodig heeft voor het keuren van publieke preken en kerkbodes op het eerste gezicht.

In onze kerken wordt conform de gereformeerde belijdenisgeschriften gepreekt; aan de jongeren wordt geregeld een gereformeerde zede voor ogen gehouden die zich althans niet aan het kwaad wil overgeven. Zonder dat men de daaraan ten grondslag liggende vragen op de preekstoel uitvoerig behandelt, worden bioscoop en dans geregeld afgewezen als een weg waarin men de Here niet dienen kan.

Edoch, steeds meer blijkt dat duizenden jongeren door deze preken en zede niet meer geboeid worden, dat velen in stilte (zonder het vraagstuk aan de orde te stellen) of zelfs buiten de ouders om, tóch naar de bioscoop gaan, dansen e.d. Hier is sprake van een moeilijk controleerbaar, ondergronds gebeuren, dat desondanks grote invloed zal hebben op ons kerkelijk leven met de jaren.

Zelfs zou men (even afgezien van de vraag hoe men de kerkelijke leiding als zodanig heeft te beoordelen) zich kunnen afvragen wat in feite gunstiger is ten aanzien van dit ondergronds gebeuren: dat deze vragen openlijk in discussie worden gegeven, óf dat de vragen min of meer worden afgewezen,

KRITISCHE KRABBELS

„Functieverlies” van de kerk?

De permanente bestuursorganen van de gebonden Gereformeerde Kerken zijn de laatste tijd druk doende, het al rijk gevarieerde christelijk organisatieleven uit te breiden met onder stichtingsvorm opererende kerkelijke organisaties voor praktische maatschappelijke arbeid.

Orgineel is deze activiteit niet.

De Ned. Herv. Synode komt de twijfelachtige eer toe, het eerst op dit terrein te hebben geëxperimenteerd.

Oorspronkelijk hadden wij deze experimenten voor „typisch Hervormd” versleten.

Sinds we in „Belijden en Beleven” de journalistieke colleges in actuele Gereformeerde Ethiek, volgen, is ons duidelijk geworden, dat ons oorspronkelijk oordeel, zoal niet onjuist, dan toch onvolledig was.

De hooggeleerde docent, prof. Dr. R. Schippers verklaart daar, dat de kerkelijke maatschappelijke en sociale organisaties zijn ontstaan uit de rusteloze verontrusting over het „functieverlies” der kerk.

De kerk „als instituut” staat buiten de arbeid van organisaties als N.C.R.V., C.N.V. etc. De kerk „als instituut” heeft geen vinger in de pap van de christelijke sociale, politieke en culturele organisaties. Dat betekent, volgens Prof. Schippers, functieverlies voor de kerk. Om dat verlies goed te maken resp. te ondervangen, moet de kerk zelf met organisaties voor de dag komen.

De niet uitgesproken vooronderstelling van de functieverlies-theorie is, dat de kerk een directe functie, een directe taak heeft t.a.v. de oprichting en de leiding van die organisaties. Deze vooronderstelling is alleen reëel, als de kerk beschikt over permanente bestuursorganen.

Dus zijn de activiteiten voor kerkelijke organisatie typisch synodaal. Kerkelijke organisaties kunnen alleen gedijen in een synodaal klimaat.

Maar, én de kerkelijke organisatie, én het synodaal klimaat is dodelijk voor de geloofsactiviteit van het kerkvolk.

Terwille van een vermeend en onbewezen functieverlies der kerk, beroven de kerkleiders het kerkvolk van zijn ambt en priesterschap.

Wat is de achtergrond van deze nieuwe kerkelijke activiteiten?

Dat is een belangrijke, in de huidige situatie zelfs beklemmende vraag.

Is het dit, dat men bij de „grote kerk” niet wil achterstaan?

Is het dit, dat het grote publiek nu eenmaal wil, dat de kerk „wat doet”?

Is het dit, dat de moderne mens, ook de moderne kerkmens nu eenmaal wil, dat de kerk „bewogen” is en „bewogenheid” toont?

Is het dit, dat de kerk bij het grote publiek in het geveel wil komen en haar „greep” op het volk wil houden?

Als het zo is, dan is heel deze activiteitsdrang verwereldlijking!

De kerk heeft in deze wereld alléén maar het Evangelie te brengen. Ook en vooral in de liefde tot elkaar en tot „hen die buiten zijn”.

Maar als de Schriftuurlijke bewogenheid voor de Waarheid en het Evangelie verdwijnen gaat dan komt er tijd en gelegenheid dat de kerk sociale en andere soorten „bewogenheid” gaat tonen.

Daar is ook eer mee te behalen.

Daarmee kan ze concurreren met de wereld. Aan zo'n „bewogen” kerk stoot de wereld zich niet. Met zo'n „bewogen” kerk kan de humane mens van onze tijd nog wel zaken doen.

Als een kerk de oude paden verlaat en haar primaire functies verzaakt, gaat zij zoeken naar nieuwe wegen en andere functies.

FRATER.

maar de jongeren stilzwijgend hun gang gaan, omdat het argument van de ouders: „Vader en moeder zouden ook wel eens naar de bioscoop willen gaan, maar ze doen het niet omdat de Here het verbiedt” voor hen een antwoord is dat te vlug gegeven is, wij het volgens de jongeren niet op de zaak zelve is ingegaan. Of men voelt als bezwaar dat de gegeven redenties te zeer in het normatieve vlak liggen, maar de concrete werkelijkheid niet raken, laat staan aanspreken!

En inmiddels koerst een nieuwe generatie naar een nieuwe toekomst toe: **wat zal ons het jaar 1967 te zien geven?** En nu noemden wij nog slechts enkele extreme brandpunten binnen het geding der gereformeerde zede, maar er zou ook te spreken zijn over allerlei binnenkerkelijke vragen, waarover de jongeren onderling weinig eensgezind zijn, zo ze de belangstelling en liefde er voor nog kunnen opbrengen.

Het is duidelijk dat aan een intellectuele overschatting leidt, wie zou menen dat het leven uitsluitend bepaald wordt door de openlijke discussie (polemië), die dan vooral door **argument** en **weerlegging** bepaald wordt. Deze laatste twee zijn in de discussie van groot belang, maar wij hebben ook met de nuchtere waarheid rekening te houden dat de meeste mensen reeds beslist hebben aler de discussie begonnen is. Onder het masker der „polemië” maakt men zich vaak slechts op om eigen wereld, het koste wat het koste, te verdedigen. Polemië is niet hinderlijk wanneer één der debaters inderdaad iets nieuws heeft te brengen of zich werkelijk bezonnen heeft op nieuw te ontvouwen aspecten (Schilder, Janse, Dooyeweerd, Mekkes) maar hoe saai en braaf worden discussies als niet de triomf van de waarheid, maar de repetitie van wat men voor waarheid houdt of slechts voortdurend één **aspect** van de waarheid, de zegepalm wegdraagt, na het vooral voor de omstanders vermoedende debat. Polemië, discussie, debat zijn inderdaad soms heel nuttig, maar ook zij zijn aan hoge voorwaarden gebonden, willen ze enig recht van bestaan vertonen. Niet een ieder die onder het slagwoord „polemië” of „discussie” aanvangt is het horen waard, want wat mensen als een Schilder, een Janse, een Dooyeweerd en een Mekkes in hun polemië en discussie hebben te bieden, dat kan een ander nog niet! Men moet daarom zelfs de moed hebben bepaalde polemiëken uit eerbied voor de échte polemië **onbeantwoord** te laten, wil men niet geheel onnodig de aandacht vestigen op geschrijf dat de aandacht niet waard is! Hieraan valt nog toe te voegen, dat sommige vragen zich lenen voor een openlijke polemië, en andere in het geheel niet! Te denken dat men de meningsverschillen slechts openlijk in perspolemiëken eerlijk heeft ter sprake te brengen om een eensgezinde oplossing te bekomen, is een naïveteit die groot is. Er zijn vraagstukken die van een dusdanig gehalte zijn dat andere wegen dan de perspolemië de oplossing brengen zullen!

Wij dienen dus oog te hebben voor het gevaar van een intellectuele overwaardering van het „argument” in het debat (polemië) alsmede voor de misgreep, in plaats van over de mens te spreken gelijk deze **concreet** is, ons voor ogen te stellen hoe de mens zou **behoren** te zijn. Natuurlijk is het noodzakelijk om vanuit een vaste norm de mens, de kerk, de wereld te bezien. Wat dat betreft heeft Prof. Dr. K. Schilder volkomen begrijpelijk, tegenover stromingen die naar zulk een vaste norm niet meer wensen te vragen en te oordelen, in zijn ethiekcolleges doorlopend de **obligatio** centraal gesteld. Maar het zou gevaarlijk zijn om de **concrete** werkelijkheid te verwisselen met de werkelijkheid zoals deze **behoort** te zijn! Het is gevaarlijk om de Wet niet meer te prediken, maar minstens even gevaarlijk om de ellende en geestelijke armoede des mensen voorbij te gaan, **en daarvoor in de plaats te stellen** de norm voor de mens! Geen prediking zal de mensen ook maar **bereiken**, waarin de **concrete** mens niet wordt toegesproken zoals hij is. De leer behoort niet slechts op de preekstoelrand **uitgesteld** te worden, zij moet ook aan de mensen **overhandigd** worden van mens tot mens!

Geen ware kerk kan daarom de beantwoording van de vragen laten liggen: wie is de concrete mens? Hoe is zijn werkelijk levensgevoel? Hoe is zijn verhouding tot andere mensen? Zo moet er juist in onze kerken ook plaats zijn of komen voor de nuchtere vraag: wordt onze verhouding als vrijgemaakten jegens de synodaal-gereformeerden **uitsluitend** bepaald door dogmatische en kerkrechtelijke vragen, of méde in sterke mate door menselijke relaties, persoonlijke gesteldheden, die soms zelfs aan die normatieve vragen van kerkrecht en dogma **voorafgaan**, en welke zich slechts bij uitzondering door die

vragen werkelijk laten **corrigeren**? Een zelfde vraag valt te stellen inzake allerlei binnenkerkelijke verschillen en verhoudingen. En die vraag moet niet gesteld worden om daarmee de kerkrechtelijke en dogmatische vragen van tafel te bannen, maar juist om deze vragen tot hun precieze proporties te brengen om daarmee meer kans voor een goede beantwoording te verkrijgen. En mochten er zijn die door deze hier gestelde vraag lichtelijk geprikkeld worden, dan zou de vraag te stellen zijn hoe dat toch komt?

Uit het recente verleden blijkt dat menig Calvinist van de thans oudere generatie achtereenvolgens volging is geweest van Kuiper, Colijn en Schilder. Deze drie hebben veel met elkaar gemeen, maar ook verschillen zij in veel. Het is te vrezen dat men vroeger de verschillen te weinig heeft opgemerkt, en dat men uit reactie daartegen nu de overeenkomsten te weinig in het oog houdt!

Inmiddels zijn er natuurlijk verschillenden, ook in onze kerken, die de enorme veranderingen, alsmede ook onze eigen veranderingen, wel degelijk opmerken. Hun verklaring is soms snel gereed: zij spreken van afval, en zelfs van een niet zien van de afval, en zij voorspellen tevens dat deze afval steeds erger zal worden. Een variatie hierop is onder meer de uitspraak dat wanneer men de Kerk niet ziet, men ook al het overige kwijt raakt.

In abstracto kunnen wij deze visie wel aanvaarden, en zelfs wel als **voorlopige** concrete visie. Maar binnen het raam van de redenering van diegenen die zulke uitspraken geregeld bezigen, geldt deze uitspraak voor ons niet anders dan als een hóógst voorlopige. Want in **religieuze zin** is met deze uitspraken nog niet zo heel veel gezegd en gedaan! Wat wij gaarne zouden willen vernemen is **hoe en waar** dat proces van afval in onze gereformeerde kring dan zo plots ontstaan is (1936? 1942? 1944?) maar vooral: **hoe dat proces inwerkt op de structuur van de kennelijk eensgezonde gereformeerde samenleving**. Wanneer men zegt dat indien het in de kerk verkeerd gaat, het ook elders verkeerd gaat, dan is dat een regel, die ik wel kan aanvaarden, maar die toch in concreto **aangevoeld** dient te worden, dáár waar men deze regel in vervulling meent te zien gaan. Het is best mogelijk dat een jurist die op de Synode het recht heeft verkracht, nu ook in het wereldlijk proces de Nederlandse Wet verkracht, maar dat moet mij duidelijk **aangevoeld** worden, zo dat **iedere** Nederlandse jurist het kan verstaan. Eerst **dán, en niet eerder**, heb ik de regel dat waar het in de kerk mis gaat het ook elders misgaat, voor concrete zaken wáár gemaakt. Zou dat niet meer behoeven te worden **aangevoeld**, dan zou ik met die éne regel ook kunnen beweren dat een synodaal-gereformeerd student geen Hebreeuws meer kan leren enz. Dit punt is van des te meer belang omdat ook **binnen** onze kerken menig verwijt jegens elkaar wordt gehoord of verzwegen, dat in feite in de zelfde lijn ligt als diverse beschuldigingen jegens de Synodaal-gereformeerden.

En ten slotte is daar een woord van Erasmus. Men kan over hem denken hoe men wil, hem veroordelen na of zonder zijn geest te hebben gepeild, hem volkomen verwerpen en bij hem niets goeds vinden, of ook bij hem schiften goed en kwaad. Maar er is en blijft één woord dat misschien voor allen die toen en sindsdien voor een reformatie kozen, het waardevolste woord is dat hij ooit gesproken heeft, ook ondanks het feit dat Erasmus het sprak. Het luidt: „**Beschouw dat evangelische volk, en zie of er minder aan de weelde, de wellust, en de geldgierigheid wordt toegegeven, dan zij doen die gij veroordeelt! Toon mij iemand wien dat evangelie van een brasser matig, van een wreedaard zachtmoedig, van een rover milddadig, van een kwaadspreker zegenende, van een onkuise eerbaar heeft gemaakt!**” Wie werkelijk beseft dat het om de mens gaat in het Evangelie, en niet alleen om de leer of hoe de mens wel zou

behoren te zijn, zal zich dit woord, zelfs van een Erasmus afkomstig, niet schamen maar het zich voor gezegd houden!

En daarom, wij kunnen publiekelijk over publieke zaken spreken en schrijven, over het kerkrecht en hoe dat functioneert, over de afgrenzing van het dogma, over mogelijke en onmogelijke samenwerking (welke zaak m.i. nóóit in een vaste regel zal zijn te gieten) maar er zijn ook ondergrondse processen en veranderingen die minstens zo van belang zijn als alle bovenaardse debat zonder eind.

Ik zou ongaarne tekort willen doen aan de noodzakelijke arbeid der theologen, maar toch zou het wel eens kunnen zijn dat in de strijd rondom de **theologische** vragen der laatste jaren, de **ondergrondse** beslissingen (bijv. inzake de zede) nog veel belangrijker zijn dan alle strijd over kerkrecht en leeruitspraak!

In dit verband ontkomen wij er niet aan de vraag te stellen hoe de concrete gereformeerde mens is, hoe zijn menselijke verhoudingen en gedragingen zijn, ook los van allerlei publieke verwijten en actuele openbare discussies. De vraag „**Wie is de mens?**” mogen wij niet aan de ongelovigen overlaten! En al evenmin moeten wij menen dat die vraag uitsluitend zou zijn af te handelen in de kerkelijke pers. Integendeel, het is een schepingsgegeven dat de kerkelijke pers weinig anders dan een **aspect** van de mens laat zien. In mijn vorige artikelen poogde ik aan te geven dat ook romanschrijvers zich uitspreken over de mens, maar het vaak heel anders doen, en soms andere dingen zien en verstaan dan de leiders der kerken. Wij ondervonden de waarheid die Ds. D. van Dijk vertolkte: „**kunstenaars zien de dingen dikwijls scherper, dieper dan de wetenschappelijke speurders**”.

De mens nu heeft tot bijzondere eigenschap dat hij niet alleen kent, maar ook gekend wil zijn, en als mens, als totaliteit van gedragingen en bezinning, **verstaan** wil worden! In dit verband is de roman van Klaas J. Popma niet alleen een boeiend en diep indringend, maar ook een leerrijk en openbarend getuigenis inzake de vraag wie de hedendaagse gereformeerde mens is, hoe hij gevoelt en hoe hij leeft temidden van de menselijke relaties waarin hij geplaatst is.

Er zullen lezers van deze roman zijn, die zullen erkennen: hier staat geschreven wat ik **geweten** heb, maar het is mij nu **uitgebeeld** in dit verhaal en **duidelijk** geworden. Er zullen ook lezers zijn die de vragen die Popma behandelt eerst aan de hand van dit boek leren kennen.

Maar in ieder geval hebben wij er mee rekening te houden dat dit boek neergelegd is in onze gereformeerde kring, en reeds als verschijnsel binnen de gereformeerde wereld om beoordeling vraagt.

Evenals beide vorige boeken die ik heb besproken, zal ook dit boek eigen voor- en tegenstanders kweken. Dat is niet erg, want het bewijst in ieder geval dat de schrijver ons tot een standpunt noopt. In dat verband kan deze roman ons mogelijk tevens een dienst bewijzen in onze religieuze verdieping en ontwikkeling. En wij mogen er in dat geval tevens dankbaar voor zijn dat wij de laatste twintig jaar nog enkele romans geschonken kregen die meer behelzen dan een vlucht uit de werkelijkheid, dan ontspanning en vermaak, hoezeer ook die laatste romans recht van bestaan hebben, en voorzien in een **menselijke** behoefte ook binnen onze **vrijgemaakte** kring!

(Wordt vervolgd).

G. PUCHINGER.

Abonnementen s.v.p. bij vooruitbetaling door storting op girorekening 233117 t.n.v. Drukkerij Steenberg Zeist, met bijvermelding voor „Opbouw”.

Abonnementsprijs: f 5.- p. halfjr. - f 10.- p. jr. Losse nummers 25 cent. Buitenland: f 6.25 per halfjaar - f 12.50 per jaar.

GEEFT BEKENDHEID AAN „OPBOUW”!

Proefex. op aanvraag bij de drukkerij

HET BOEK DES LEVENS

I.

Het is al weer enige jaren geleden, dat er onder ons enige discussie was over de vraag wat wij onder „het boek des levens”, zoals dat in de Schrift voorkomt, hadden te verstaan. De discussie is o.i. niet doorgevoerd. We willen pogen de draad weer op te nemen en verder af te wikkelen. Het onderwerp is toch wel van betekenis.

Voor de discussie begon was er in, als we het zo mogen uitdrukken, de Gereformeerde theologie een wel algemeen aanvaarde mening. Men oordeelde n.l. dat het boek des levens sprak van Gods eeuwig en onveranderlijk besluit ter zaligheid, van de eeuwige verkiezing dus.

Deze opvatting kan er op bogen terug te reiken tot ver in het verleden der christelijke kerk. Volgens hetgeen L. Koep meedeelt in zijn interessant „Das himmlische Buch in Antike und Christentum” 1952, vatte reeds de bekende kerkvader Augustinus — en hij was niet eens de eerste — het boek des levens op als „liber praedestinationis”, als boek dus van de praedestinatie. Als Augustinus Ps 69 : 29, waar immers sprake is van uitdelgen uit het boek des levens, verklaart, vraagt hij : „Waren gene dan eens opgeschreven? Broeders, dat kunnen wij zo niet opvatten... Als reeds een mens gezegd heeft: Wat ik geschreven heb, dat heb ik geschreven... (Joh. 19 : 22), zal dan God iemand opschrijven en later weer doorhalen? Het zat kortweg gezegd zo: allen die met zijn Zoon in eeuwigheid als koningen zouden regeren heeft Hij voor (zo drukt A. zich uit) de grondlegging der wereld daartoe bestemd. Dezen schreef Hij op en zijn staan in het boek des levens... Maar hoe werden dan gene uitgedelgd, als ze nooit opgeschreven werden? Dat is zo maar gezegd naar de hoop, die ze van zichzelf koesterden, ze hielden zichzelf voor opgeschrevenen”. (Vgl. Kantt. op dit vers).

Via Thomas Aquino werd dit dan kerkleer. Ook in de huidige Roomse dogmatiken kunt ge het zo nog vinden.

Toch was er in de oude christelijke kerk ook wel een andere opvatting over het boek des levens in omloop. De voorstelling kwam ook wel voor, dat men in de loop van de tijd door God ingeschreven werd als loon op een goede christelijke levenswandel. Ook werd het inschrijven wel verbonden met de doop. In „De Herder van Hermas” bijv. lezen we in Gez. I, 3 : „Laat dan niet af, uwe kinderen te vermanen; want ik weet, indien zij zich van ganser harte bekeren, zullen zij, bij de heiligen, in de boeken des levens opgeschreven worden”. „De Herder van Hermas” is een oud christelijk geschrift, ontstaans-tijd waarschijnlijk de eerste helft van de 2e eeuw na Chr.; het was een tijdlang nogal gezaghebbend in een deel der kerk, er waren er wel, die het wilden rekenen tot de canonieke boeken.

Koep verhaalt ook van oude doopsliturgieën, waarin gebeden voorkwamen als: „Neem, Here, in Uwe barmhartigheid deze schapen en lammeren aan... en schrijf hun namen in bij de kerk der eerstgeborenen in de hemel”.

We overdrijven nu niet, wanneer we zeggen, dat de Augustiniaanse opvatting ook de heersende bleef in de Gereformeerde theologie. We noemen als voorbeeld de kanttekening van de Statenvertaling op Ex. 32 : 32 : „Uw boek”. „Hetwelk anders genoemd wordt 'het boek des levens', omdat er in aangetekend staan die allen, welke God ten eeuwigen leven verordineerd heeft; doch dit is menselijker wijs van God gesproken, want door dit boek is niet anders te verstaan, dan zijn eeuwige raad en onveranderlijk besluit der verkiezing”. We zouden ook kunnen wijzen op de Dordtse Leerregels, die in Hfdst. I, Verwerping der dwalingen VII, spreken over de onveranderlijke Verkiezing ter heerlijkheid en daarbij zich ook beroepen op Luc. 10 : 20 (uw namen geschreven in de hemelen).

In deze geest ook Calvin. V.g. zijn exegese van Ex. 32 : 32; Ps. 69 : 29; Ez. 13 : 9 en ook Institutie III, 24, 9. Het spreken van 'uitdelgen' denkt hij zich als een aanpassen Gods aan ons menselijk spraakgebruik en bevattingsvermogen, dat dus eigenlijk niet de werkelijkheid weergeeft.

Ledenvergadering

GEREF. PERSVERENIGING „OPBOUW”

Datum: **Zaterdag 23 november a.s.**

Plaats en tijd: **Amersfoort - tramstation, half 3 uur.**

Spreker: **Prof. C. Veenhof, van Kampen.**

★

Wij verwachten graag alle leden; ook zij, die lid wensen te worden, zijn hartelijk welkom.

Ook de exegese van de Korte Verklaring beweegt zich in deze lijn. Vgl. Gispén op Ex. 32 : 32; Aalders op Dan. 12 : 1; Greijdanus op Openb. 3 : 5. K. Schilder gaf eveneens blijk deze opvatting te delen in „De Reformatie” 25e jrg. blz. 110. En er zouden verder nog vele anderen te noemen zijn.

Tegen deze, om zo eens te zeggen gangbare leer, werden nu enkele jaren geleden bezwaren ingebracht en er werden andere opvattingen van het boek des levens voorgedragen, opvattingen, die wel enigszins deden denken aan die van Hermas c.s.

Daar was vooreerst Dr Woelderink met zijn boekje „De Uitverkiezing” 1951, waarin hij zich ook uitliet over het boek des levens, blz. 61 e.v. Hij schrijft daarin o.m.: „Wij menen dus — en dat geldt ook van de andere plaatsen — dat onder het boek des levens verstaan moet worden het register in de hemel, waarin de namen van de ware gelovigen en godvruchtigen vermeld staan, een bevestiging in beeldspraak van de waarheid, dat God kent degenen die de zijnen zijn”. Ook: „Als wij er rekening mee houden, dat bekering betekent overgaan uit de dood in het leven, wil deze mededeling (W. verwijst naar Luk. 10 : 20 en 15 : 10) van de Heiland zeggen, dat het register van hen, die nieuwgeboren worden, in de hemel wordt bijgehouden en de engelen zich verheugen, als weer een nieuwe naam in dit register kan worden ingeschreven”.

Dus, zo kan wel de conclusie zijn, door zijn bekering komt men in het boek des levens. Omgekeerd, door niet te volharden, door zijn geloof te verloochenen, raakt men er weer uit. Vgl. nog wat Woelderink schrijft op blz. 63.

Ook Ds Visée liet zich in „De Poortwake” 6e jrg. no. 37, 39 en 40 in soortgelijke geest uit. Vgl. o.a. wat hij schreef in no. 40: „Dat boek is dus zo oud als de wereld is. Het is bij het begin der historie aangelegd. En daar staan de namen der gelovigen in, van Adam en Eva en Abel en Henoch en Noach en Abraham en van Izaäk en van Jacob en ook onze namen. Immers de HERE rekent ook ons tot zijn volk. En de uit het heidendom vergaderden komen in dat boek: Ps 87”.

En evenals Dr Woelderink een verband legt tussen het ingeschreven zijn in het boek des levens en het lidmaatschap der kerk, zo doet dat ook Ds Keizer heel nadrukkelijk in „Calvinistisch Jongelingsblad” 7e jrg. no. 14: „En als „door de christelijke ban het hemelrijk hier op aarde toegesloten wordt en iemand tenslotte uit de Christelijke gemeente gesloten wordt, dan wordt hij 'van God zelve uit het Rijk van Christus gesloten', dan doet God zijn naam daarboven ook uit het Boek des Levens, terwijl wanneer de Kerkeraad hier op aarde iemand wederom als lidmaat van Christus en van zijn gemeente aanneemt, dan verblijden de engelen in de hemel zich daarover en schrijft God zijn naam ook weer in dat boek (Heid. Cat. Z. 31)”.

Ook hier is dus de inhoud van het boek des levens geen van eeuwigheid vaststaande, maar een in de loop der historie wordende en groeiende. Ook is de inhoud aan wisseling onderhevig. Namen, die er instonden, kunnen er uitgedaan worden en er eventueel ook weer in opgenomen worden.

Het onderscheid in opvatting van het boek des levens tussen beide nu genoemde meningen is duidelijk en scherp. We zouden het wel zo kunnen markeren: Naar de eerst genoemde mening gaat Gods schrijven vooraf

aan het doen der mensen; het gedrag en het lot der mensen is door dat inschrijven voor eens en al bepaald. Volgens de andere volgt Gods inschrijven op het doen der mensen; na bekering, op geloof, na betoond berouw wordt men ingeschreven, eventueel heringeschreven.

Ds Trimp heeft zich in zijn boek „Tot een levendige troost zijns volks” 1954 ook vrij uitvoerig beziggehouden met het boek des levens. Enerzijds bestrijdt hij hierin zeer nadrukkelijk de mening van Woelderink en ook die van Visée en Keizer, maar anderzijds zou hij er mogelijk ook tegen protesteren, wanneer men hem zonder meer indeelde bij de aanhangers van de Augustiniaanse opvatting. Hij schrijft toch: „Bovendien zal men zich van elk ruw absolutisme moeten vrijhouden, zowel het absolutisme van wie zeggen: overal en altoos is het boek des levens de verkiezing Gods, als het evenzeer schematiserende absolutisme van hen die het omgekeerde beweren: nergens heeft het boek des levens iets met de verkiezing te maken”. Blz. 103, vgl. ook blz. 136/7. En op blz. 139 stelt hij: „Zo is dan — als men die termen per se gebruiken wil — in Openb. 3 het boek des verbonds en in Openb. 13 het boek der verkiezing bedoeld”.

Nu lijkt het me bij voorbaat onwaarschijnlijk, dat een zo pregnante term als het boek des levens in de Schrift voor tweërlei uitleg vatbaar zou zijn. En Ds Trimp is het in wezen daar wel mee eens. Hij vervolgt zijn laatste citaat: „Maar tegenstrijdig is zulks geenszins: Want in beide hoofdstukken is bedoeld het boek van dezelfde God der kerk, die verbond en verkiezing beide zal handhaven op aarde”. En even verder: „En dat tweërlei schrijven (nl. in het boek des verbonds en dat der verkiezing) is één schrijven, die twee boeken zijn één boek, die in het geloofsperspectief ook zonder meer als eenheid worden gegrepen”.

Het komt dan hierop neer, dat bij hem het boek des verbonds opgaat in het boek der verkiezing. Vgl. wat wij lezen op blz. 137: „Nu eens geeft de Schrift de indruk, dat in het „Boek des Levens” een ganse gemeente ingeschreven staat, uit welk boek ook geschrappt kunnen worden en zullen worden degenen die niet wandelen naar de regel des levens. Dan weer blijkt het „Boek des Levens” te zijn het register, dat reeds bij de grondlegging der wereld was volgeschreven met de namen der uitverkorenen Gods”.

Dus het eerste was maar een gewekte indruk, in het tweede kwam de eigenlijke betekenis aan de dag. En dat dit niet maar een ongelukkige uitdrukking was, blijkt wel uit heel de lijn van Trimps boek, waarin toch eigenlijk het verbond wordt geabsorbeerd door de verkiezing. Vgl. nog dit citaat: „Dit verbond is in zijn oprichting, voortgang en eeuwige toekomst geheel en al bepaald door de verkiezing, gesteld als het wordt door de God der verkiezing, de eeuwige Vader van onze Here Jezus Christus”. Blz. 121/2.

Ds Bremmer heeft bij dit doen van Ds Trimp ook al de vinger gelegd en op de verstrekkende consequenties daarvan gewezen in zijn recensie van het boek in „Petah-Ja”, 9e jrg. speciaal blz. 45.

Het wil mij daarom voorkomen, dat als het er op aankomt, Ds Tromp toch ook de Augustiniaanse opvatting van het boek des levens deelt, hoewel hij ernstig zijn best doet de Schriftgegevens, die daar tegen ingaan, recht te doen.

(Wordt vervolgd).

H. VENEMA.

Elke wijze vrouw bouwt haar huis (Spr. 14 : 1)

Nog steeds ben ik bezig aan te tonen hoe onze tegenwoordige tijd een gevaar oplevert voor het functioneren van het gezin naar zijn aard; ik zou het ook zo kunnen zeggen: naar de ordeningen des Heeren, Die het gezin in het aanzijn roept en het zijn bestemming geeft, en het zó schiep, dat het aan zijn bestemming kon beantwoorden.

Helaas heeft de zonde ook dit pronkstuk van Gods schepping radicaal verwoest; en is Zijn genade alleen in staat het weer te herstellen. Al mogen we ook hier ervaren, dat Hij de vernielende werking op het gezin nog remt, zodat het mogelijk is, dat we in gezinnen, waarin niet de vreeze des Heeren heerschappij voert, nog iets zien schitteren van de glans, die het huisgezin bestemd was te vertonen. Maar even zo goed staat het vast, dat de Boze er onafgebroken op uit is zijn aanvallen te richten op het gezin, niet het minst op die gezinnen, welke willen leven naar Gods geboden.

Ik wil nog wijzen op twee gevaren, waartegen we op onze hoede hebben te zijn, om dan in een volgend artikel een begin te maken met wat Salomo, door Gods Geest geleid, ons openbaarde: „Elke wijze vrouw bouwt haar huis!”

Die twee gevaren, welke ik bedoel, zijn: het ploegenstelsel, zoals we dat kennen in de huidige industrie, en de emancipatie der vrouw.

Wat het ploegenstelsel betreft het volgende. In alle continubedrijven, (dat zijn bedrijven, waar het werk dag en nacht, ook des Zondags, onafgebroken doorgaat) is noodgedwongen dit stelsel ingevoerd. De ene ploeg arbeiders werkt b.v. van 10 uur 's avonds tot 6 uur in de morgen; de tweede van 6 uur in de morgen tot 2 uur in de middag en de derde van 2 uur 's middags tot 10 uur 's avonds. Het is zonder meer duidelijk, hoe funest dit alles moet zijn voor de geregelde gang van het huiselijk leven. Dan mist de vader nu eens bij het middageten, een volgende week bij het avondeten, en een andere week bij het ontbijt. Soms werkt hij, terwijl het gezin ligt te slapen; en slaapt hij, als de anderen werken. Nog erger wordt dit, als vader en zoon beiden werken in een continubedrijf.

De Vader, die leiding behoort te geven aan het gezinsleven, toezicht moest kunnen uitoefenen op de gedragingen van zijn opgroeiende jongens en meisjes, wordt van zijn plaats gedrongen; de moeder moet dan maar de vader-taak overnemen, voor vele moeders een te zware verantwoordelijkheid; met als gevolg, dat aan de opvoeding niet die zorg wordt besteed, welke toch noodzakelijk is. Bovendien gaat het „mooie”, de glans van het huiselijk leven verloren; ja het wordt, als het ware, uit zijn voegen gerukt.

Nog erger wordt dit alles, als de vader, om de inkomsten te verhogen, de hele werkweek van huis is: Maandagmorgen al heel vroeg van huis gaat, als de kinderen nog slapen, en pas weer aan de avond van de Vrijdag terugkeert; of in de loop van de Zaterdag. Het gezin moet zich dan maar redden. Moeder staat voor alles alleen. Natuurlijk moet dat zich wreken.

En dan tenslotte nog een kort woord over de emancipatie der vrouw, het streven der vrouw om met de man op één lijn te worden gesteld: de betrekkingen, die de man bekleedt, wil ook zij bekleden; de man het kiesrecht, ook zij het kiesrecht; de mannen georganiseerd, ook de vrouwen georganiseerd, met al de aanleve daarvan: vergaderingen, bestuursvergaderingen; inleidingen, debatten; de man vindt z'n werk als regel buiten het gezin, ook zij geneigd haar werkterrein te verleggen, voor een belangrijk deel ervan althans, buiten het gezin.

En dat is juist, waar ik op wilde wijzen. De zorg voor de huishouding, als de verzorging der maaltijden, het schoonhouden en „versieren” van het huis, het voeden en opvoeden der kinderen enz. is haar taak, haar echt vrouwelijke en moederlijke taak, die ze niet, dan tot schade van haar gezin, uit handen kan geven of verwaarlozen kan. Zeker, als ze een of meer dienstboden kan betalen — en krijgen, en houden (ook weer een probleem op zichzelf) dan is er een klein kansje, dat alles geregeld verloopt, zo voor het uitwendige. Maar zijn die hulp(en) niet aanwe-

zig, dan is het zeker, dat het een janboel wordt, en alles op z'n kop komt te staan. Het is aan de kinderen te zien, dat ze niet krijgen wat hun toekomst; ze zoeken hun plezier buiten, als ze Moeder niet thuis vinden, die dan weer ter vergadering is, of een conferentie bijwoont, waar ze — lang niet onmogelijk — een referaat houdt over de verwaarloosde jeugd. En als ze eens een avond thuis is, moet ze studeren, inplaats van zich bezig te houden met de problemen van haar eigen gezin. Ook hier geldt: „Niemand kan twee heren dienen!” Of het gaat haar in de eerste en voornaamste plaats om haar gezin, om haar man en kinderen; of ze geeft haar hart weg aan haar organisatie, terwijl haar gezin op de tweede of derde plaats komt.

Al even noodlottig is het, als de vrouw uit werken gaat, 't zij uit bittere noodzaak, 't zij gedreven door de zucht meer te verdienen teneinde luxueuzer te kunnen leven. Ook in ons land komt het voor, vooral in de grote steden, (nog meer in het buitenland echter), dat schoolgaande kinderen een sleutel bij zich dragen, om in huis te kunnen komen, en daar zich van het nodige voorzien (de zogenaamde sleutelkinderen), of dat de kinderen overdag in een kinderbewaarplaats worden ondergebracht.

Wee het huis, welks vrouw een man wil zijn.

HUISMAN.

Persschouw

De Hongaarse tragedie

We herdenken deze dagen de aangrijpende Hongaarse tragedie van voor een jaar.

Als een herinnering daaraan drukken we hier een gedeelte af van een rede, welke Prof. Gerbrandy voor een jaar in de Tweede Kamer hield:

„Wie nu de staatkunde, speciaal van Nederland, sedert 1950 heeft gadeslagen, kan onmogelijk zich onttrekken aan het besef, dat een fase intrad, waarin bijna alle politieke aandacht geabsorbeerd werd door veiligstellingen op stoffelijk gebied: ouderdomspensioen, werkloosheidsverzekering, stabilisatie in lonen en prijzen, enz. Het was alles één poging tot beheersing van de conjunctuur en wegnemen van risico's. Het ging om de verzekerde toekomst, ook voor het altoos nog precaire, menselijke bestaan, waarbij het gelukke de gemiddelde leeftijd van het individu tot 71 jaren op te voeren... De politieke tendens in Nederland sedert 1950 draagt in sterke mate het stempel: verzekerd stoffelijk welzijn voor allen met een premie van 1 of 2 milliard tot vestiging van een soort militaire oostwal tegen Russisch-communistische agressie...”

Een op deze valse zekerheid gebouwde staatkunde mist reële grondslag. Suez, maar vooral Hongarije, met alle internationale consequenties, rukte plotseling het Nederlandse volk uit zijn vadsige zekerheidsstemming en deed het verschrikt iets ontdekken van deze werkelijkheid, dat mensenleven en samenleving nog nooit zo onzeker zijn geweest als heden ten dage.

Men reageerde fel: van vele kanten kwam de vraag: waarom geen interventie? Men werd weer gewaar, dat politieke vrijheid voor een mensenziel oneindig gewichtiger is dan een verzekerd middagmaal of een verzekerde dekking van het broze lichaam, dat rechtvaardigheid en gerechtigheid een onnoemelijke waarde hebben, die ver uitgaat boven een bodempensioen van f 1400.— per jaar.”

Het is goed deze woorden in herinnering te houden.

Drukkerij Steenberg

ZEIST - TELEFOON 2452

Periodieken

• Boekwerken

Handelsdrukkerij

VAN HIER EN GINDS

De basis van de Wereldraad

Men weet het: de basis van de Wereldraad van kerken is als volgt geformuleerd: De Wereldraad is een gemeenschap van kerken, die „onze Heer Jezus Christus aanvaarden als God en Heiland”. Het staat evenwel ook vast, dat elke aangesloten kerk deze formule mag interpreteren naar eigen zin.

Reeds meermalen werd gepoogd de genoemde basis wat te verstevigen. De noorse Lutherse kerk wilde er bij invoegen „overeenkomstig de Heilige Schrift”. Ook werd er op aangedrongen dat de basisformule ook de Vader en de Zoon en de Heilige Geest zou noemen. Een commissie heeft nu op de laatst gehouden vergadering van het Centrale Comité van de Wereldraad over verschillende voorstellen ten aanzien van een versteviging der basisformule rapport uitgebracht. Zij stelde als nieuwe basisformule voor: De Wereldraad van Kerken is een gemeenschap van kerken, die, overeenkomstig de Heilige Schrift, onze Heer Jezus Christus belijden als Zoon Gods die mens werd om ons te verlossen, in wie de Vader zich openbaarde en van wie de Geest getuigt; die ons in alle waarheid leidt (Engels: The World Council of Churches is a fellowship of Churches which, in accordance with Holy Scripture confess our Lord Jesus Christ as the Son of God who was made man for our salvation, in whom the Father was revealed, and to whom the Spirit bears witness guiding us into all truth). Deze formule werd evenwel niet aanvaard. De behandeling werd een jaar verschoven opdat de afgevaardigden desgewenst hun kerken over deze zaak kunnen polsen.

KERKNIEUWS

Beroepen te Zuidhorn: J. Faber te Deventer.

Bedankt voor Enumatil: D. Nieuwenhuis te Bunschoten-Spakenburg.

Intree: Ds T. J. Keegstra deed zondag 27 oktober zijn intree in Waardhuizen, na bevestigd te zijn door Ds A. Jagersma van Groningen. Ds Keegstra preekte daarbij over Joh. 15 : 1, 2.

Afscheid: Ds J. van Benthem nam afscheid van de gemeente Hijken-Hooghalen, nadat hij reeds op 1 mei officieel afscheid had gepreikt. Ds Van Benthem zal D.V. als missionair-predikant gaan arbeiden op Borneo.

Nieuw orgel. De Geref Kerk van Schiedam nam op 1 november een nieuw kerkorgel in gebruik. Het is een rein-mechanisch instrument. Voorlopig is alleen een deel daarvan geplaatst. Men hoopt het uit te bouwen tot een twee-klaviers orgel met vrij pedaal, bevattende 21 registers. De vervaardigster is de fa Verschueren te Heijhuizen.

Nieuwe Kerkzaal. De kerk van Oosterwolde hoopt 8 november een eigen kerkgebouwtje in gebruik te nemen.

Adressen: Ds T. J. Keegstra, Waardhuizen 21, gem. Almkerk, Tel. nr. 01832—396;

Ds Joh. Strating, Triescheweg 55, Alkmaar, Tel. 02200—5007;

Utrecht-C.: Ds G. A. Hoekstra, Prof. Magnuslaan 3, Tel. 11236;

Smithville: Can. Ref. Church A. Schulenberg, Box 453, Beamsville Ontario, scriba.

EMIGREREN?

G.E.S.

Als ERKEND AANMELDINGSBUREAU verzorgen wij voor U alle emigratie-papieren. Wij geven voorlichting en verlenen bemiddeling voor plaatsing in alle landen en plaatsen waar eigen Gereformeerd Kerkelijk leven is.

VRAAGT VOORLICHTING VIA UW EIGEN ORGANISATIE:

GEREFORMEERDE EMIGRATIE STICHTING
Thomas à Kempisweg A 32, Utrecht, tel. 30335 - b.g.g. 26393

Vertegenwoordigers door geheel Nederland